

สังเคราะห์งานวิจัย

อาจารย์นภา จันทร์ตรี
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

งานวิจัยเรื่องการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาคุณค่าความหลากหลายทางชีวภาพ กรณีศึกษาการอนุรักษ์และฟื้นฟูคลองตาสั่งขั้วด้วยปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพชนิดน้ำยีสต์หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาชาวบ้าน เป็นผลงานวิจัยของ อาจารย์นภา จันทร์ตรี และคณะสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนจากงบประมาณแผ่นดินปีงบประมาณพ.ศ. 2557 ซึ่งงานวิจัยดังกล่าวมีแนวคิดมาจากปัญหาสำคัญของชุมชนคลองตาสั่งขั้วตำบลตะกาดเจ้า อำเภอนาโพธิ์จังหวัดจันทบุรี คือ ปัญหามลภาวะของสภาพแวดล้อม โดยทั่วไปของชุมชน โดยเฉพาะในบริเวณชุมชนที่อยู่ลึกไปตามลำคลองตาสั่งขั้วที่มีผู้คนอยู่อาศัยอย่างหนาแน่นบ้านเรือนที่พังทลายที่ปลูกติดลำคลองมีอาชีพประมงพาณิชย์ ประมงพื้นบ้านและรับจ้าง ชาวบ้านส่วนหนึ่งทำอาชีพโรงต้มปลากะตักเพื่อส่งต่อไปยังโรงงานแปรรูปเชิงพาณิชย์ ผลกระทบที่เห็นได้ชัดคือมีขยะในลำคลองที่เกิดจากการอุปโภคบริโภคในครัวเรือน มีเศษถ่านไม้ เศษปลากะตักที่ตกหล่นลงในน้ำ มีน้ำเสียเหลือทิ้งจากโรงต้มปลากะตักลงไปไหลในลำคลองตาสั่งขั้วโดยตรงส่งผลทำให้ลำคลองเน่าเสียเกิดกลิ่นเหม็นอากาศเกิดมลพิษจากเขม่าควันของโรงต้มปลากะตักที่สัตว์น้ำต่างๆที่เคยมีอยู่อย่างชุกชุมในลำคลองเริ่มหายไปทำให้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชุมชนทั้งทางตรงและทางอ้อม

ดังนั้น **โจทย์การวิจัย**คือทำอย่างไรที่จะให้ชุมชนตระหนักและเห็นความสำคัญของความหลากหลายทางชีวภาพอันจะนำไปสู่การอนุรักษ์และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพของชุมชนคลองตาสั่งขั้วเพื่อสร้างฐานทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนและยกระดับคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน

โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยคือ

1. ศึกษาสาเหตุและผลกระทบการลดลงของทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง จังหวัดจันทบุรี
2. ศึกษาสาเหตุและผลกระทบการลดลงของความหลากหลายทางชีวภาพของชุมชนคลองตาสั่งขั้ว ตำบลตะกาดเจ้า อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดจันทบุรี
3. ศึกษารูปแบบวิธีการและการถ่ายทอดภูมิปัญญาในการอนุรักษ์และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพของทรัพยากรชายฝั่งชุมชนคลองตาสั่งขั้ว ตำบลตะกาดเจ้า อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดจันทบุรีที่เหมาะสมยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาชาวบ้าน
4. ศึกษาแนวทางการเพิ่มศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบลตะกาดเจ้า อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดจันทบุรีกับการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ
5. ศึกษาลักษณะการนำนโยบายไปปฏิบัติโดยองค์กรชุมชนยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาชาวบ้าน
6. ศึกษาแบบการสร้างเครือข่ายชุมชนประมงชายฝั่งทะเลจันทเพื่อการพัฒนาการจัดการสิ่งแวดล้อมและพัฒนาคุณค่าความหลากหลายทางชีวภาพ

วิธีการเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม(Participatory Action Research) ในครั้งนี้ผู้วิจัยเริ่มจาก

1. การเตรียมความพร้อมเพื่อสร้างความตระหนักถึงปัญหาสาเหตุและผลกระทบของการลดลงของความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนคลองตาสั่งขั้ว
2. ประชุมคณะนักวิจัยร่วมกันวางแผนเชิญชวนชาวบ้านและผู้สนใจมาเข้าร่วมที่วิจัย
3. รวบรวมข้อมูลเดิมของชุมชน
4. การวางแผนปฏิบัติการเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้แกนนำที่

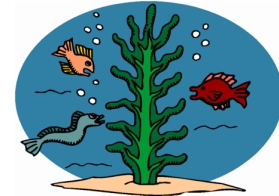
- 5.จัดกิจกรรมเพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาสู่ชุมชนโดยอาศัยการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
- 6.การประเมินผลสัมฤทธิ์และการถ่ายทอดผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์
- 7.จัดเวทีคืนข้อมูลการวิจัยให้ชุมชน

ผลการวิจัยพบว่า 1. สาเหตุและผลกระทบการลดลงของทรัพยากรทางทะเลและทรัพยากรชายฝั่งจังหวัดจันทบุรี มี 4 สาเหตุ ได้แก่

- 1.1 การกัดเซาะชายฝั่ง
- 2.1 ป่าชายเลนลดลง
- 3.1 นาุ้งเพิ่มขึ้น
- 4.1 ขยะในทะเลและชายฝั่งเพิ่มปริมาณมากขึ้นผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจของครัวเรือนประมงชายฝั่งจันทบุรี

2. สาเหตุและผลกระทบการลดลงทางชีวภาพของชุมชนคลองตาสังข์ มี 4 สาเหตุ ได้แก่

- 1.1 ปริมาณพื้นที่นาุ้งเพิ่มขึ้น
- 2.1 ปัญหาขยะในชุมชน
- 3.1 ป่าชายเลนลดลง
- 4.1 มลภาวะจากโรงต้มปลากะตักส่งผลกระทบต่อความหลากหลายทางชีวภาพของคลองตาสังข์ การเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจ

3. พบว่าสามารถถ่ายทอดภูมิปัญญาชาวบ้านโดยการบูรณาการการเรียนการสอนกับการวิจัย

4. พบว่าสามารถนำกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมมาใช้ในการเพิ่มศักยภาพองค์การบริหารส่วนตำบลได้
5. พบว่าองค์กรชุมชนสามารถนำนโยบายการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไปขับเคลื่อนได้
6. พบว่าการในจังหวัดจันทบุรีเครือข่ายแกนนำกลุ่มประมงชายฝั่งยังพบแกนนำกลุ่มและเครือข่ายน้อยและที่พบยังไม่เข้มแข็ง

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ควรส่งเสริมการวิจัยแบบเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ให้แพร่หลายในการอนุรักษ์และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพ

2. ควรศึกษาวิจัยรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์และการฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพ

.....

ขอขอบคุณข้อมูลจาก

นางสาวนภา จันทร์ตรี ติดต่อ 086-337-8847 : หัวหน้าโครงการวิจัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชลพรรณ ออสปอนพันธ์ และนายพงศธร จันทร์ตรี : ผู้ร่วมวิจัย

นายอานนท์ แสงสุวรรณ : นักศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

นางแซมซ้อย รัตนสุวรรณ : นักวิจัยท้องถิ่น

ขอเชิญนักวิจัยที่สนใจ ร่วมส่งบทสังเคราะห์งานวิจัยเพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ในสารวิจัยรำไพพรรณี

ได้ที่ E-MAIL: RESEARCH_RBRU2010@HOTMAIL.COM โทรศัพท์มือถือ. 086-4402639